

Seszták István, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza

Szegvári Zoltán, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza.

A 8/1 (2022.) szám tartalma:

Marco Rizzi Dalla Bibbia alla storia: Eusebio di Cesarea tra teologia politica e cristologia

Matteo Monfrinotti Pseudo Cipriano: note di cristologia nelle opere anti giudaiche

Miklós Gyurkovics Le questioni trinitarie di Trifone nella interpretazione di Giustino

Paolo Colizzi Dionysius the Areopagite and the Nicaean-Constantinopolitan Trinitarian Perspective

Daniele Iezzi Nicaean Ontology in Nemesius of Emesa's Anthropology and Christology

István Seszták The Past Seven Years of the Greek Catholic Metropolitanate – from its Foundation to the First Metropolitan Assembly

Book Reviews Daniel Caner, *The Rich and the Pure. Philanthropy and the Making of Christian Society in Early Byzantium.*

főiskolai honlap

Terdik Szilveszter: *Petrasovszky Manó. Egy görögkatolikus festőszers a 20. században.* Collectanea Athanasiana VI. Ars Sacra byzantino-carpathiensis vol. 4. Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2022. 430 old. ISBN 978-615-6201-24-9

Petrasovszky Emmánuel, vagy más néven Manó (Világ, 1902. január 11. – Sátoraljaújhely, 1976. október 10.) neve jól ismert a hazai görögkatolikus körökben, hiszen legjelentősebb művei meghatározzák több, kiemelkedően fontos hazai görögkatolikus templom – például a máriapócsi kegytemplom vagy a miskolci székesegyház – belső képét. Ismertségét az is elősegíti, hogy a Sátoraljaújhelyhez kapcsolódó művész munkái szinte kizárólag Északkelet-Magyarország római és görögkatolikus templomaiban találhatóak meg.

Petrasovszky Manó életében kevés elismerést kapott. Bár korai, évfolyamtársaival közösen készített munkáiról a helyi sajtó folyamatosan beszámolt, a második világháborút követő időszak és a kommunista hatalomátvétel nem kedvezett a vallásos művészet témakörében alkotóknak. Csak az egyházi sajtó közölt néha rövid tudósítást a festő egy-egy elkészült művéről. Az alkotó emlékét leginkább családjának tagjai ápolták: unokahúga, Hompothné Petrasovszky Olga 1996-ban két kéziratban dolgozta fel a család festő tagjainak életrajzát, 2011-ben pedig egy másik unokahúga, Petrasovszky Mária írt családtörténettel foglalkozó cikket. A festő hagyatékának gondozását unokaöccse, Petrasovszky István végezte. Az életmű tudó-

mányos feldolgozását Olbert Mariann kezdte el a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen írt szakdolgozatával, amelyhez a család tulajdonában lévő hagyaték egy részét is hasznosítani tudta.

Terdik Szilveszter kötetében Petrasovszky Manó életművét egy vázlatos életrajzon és a festőművész fontosabb munkáinak részletes ismertetésén keresztül adja közre. A görögkatolikus papcsaládban felnőtt alkotó az Iparművészeti Főiskolán végezte tanulmányait, ahol olyan művészekkel kötött barátságot, mint a díszítőfestőnek tanuló Takács István vagy az ötvösművész Roch Mihály. A diploma megszerzését követően a nagyobb volumenű templomfestések mellett Petrasovszky kisebb megbízásokat is elvállalt, mint az 1929-ben a dámóci görögkatolikus templom számára készített Páduai Szent Antal- és egy Jézus Szíve-ábrázolás. Utóbbi téma később is gyakran előfordul nemcsak a római katolikus, hanem a görögkatolikus megrendelések között is. A művész a második világháború után kezdte el a máriapócsi kegytemplom szentélyének kifestését, amelyet további, a kegyhelyhez kapcsolódó megbízások követtek, amely aktív művészi kapcsolat 1965-ben zárult le.

A kötet a festőművész életútját és fontosabb munkáit követően Petrasovszky könyvillusztrációit mutatja be. Itt láthatók Zaymus Gyula Árpád-házi Boldog Margit legendáit bemutató könyvének képei vagy a dr. Kiss Andor által szerkesztett *Legszentebb imakönyv* ábrázolásai. Petrasovszky Manó készítette azokat a metszeteket is, amelyek Tartally Ilona 1946-ban kiadott *Ékes virágszál* című könyvét díszítik. A művész megrajzolta a máriapócsi kegykép első könnyezésének eseményeit: a csoda pillanatát, a könnyezés kivizsgálásának mozzanatát, az ikon megérkezésének ünneplését a bécsi Stephansdom előtt.

A könyvet az a gazdag forrásgyűjtemény zárja, amely Petrasovszky Manó levelezését foglalja egybe. A festő 1976-ban bekövetkezett halála után néhány évvel Dudás Bertalan bazilita atya kezdeményezte, hogy adjanak ki egy olyan kötetet, amely a művész munkásságát dolgozza fel. Bár a könyv megjelenítése később mégsem valósult meg, Bertalan atya munkájának fontos eredménye lett: összegyűjtötte Petrasovszkynak a bazilita atyákkal és a görögkatolikus parókusokkal folytatott levelezését, amelyet Terdik Szilveszter kiadványa teljes terjedelemben közöl. A „Dokumentumok” című fejezet első részében művésztársához és legjobb barátjához, Takács Istvánhoz, a másodikban feleségéhez írott levelek olvashatók. A fejezetet a művész görögkatolikus papokkal folytatott levelezése zárja.

Terdik Szilveszter fotókkal gazdagon illusztrált kötetének célja nem más, mint az, hogy „ezt a főképp a 20. század nagyon hullámzó történeti átalakulásainak köszönhetően perifériára szorult életművet a művészetre, azon belül is a szakrális művészetre nyitott közönséggel” megismertesse. Petrasovszky Manó munkásságát áttekintve látható, hogy mindvégig törekedett arra, hogy festészetében alkalmazkodjon a „grékus” elvárásokhoz. Ezzel a jelzővel illették magukat a trianoni Magyarország területén élő görögkatolikusok az 1960-as évekig a katolikus egyház „latin” többségtől, másrészt a szláv és román görögkatolikusoktól való megkülön-

böztetés céljából. A festő életműve tanulmányozása után megállapítható, hogy „a 20. század hetvenes éveitől, egészen haláláig, a hazai görögkatolikus megrendelésre született műalkotások között kiemelkedően magas, gyakorlatilag egyedülálló színvonalat képvisel, ami a technikai tudásban, a kompozíciós készségben, a színhasználatban egyértelműen megnyilvánul, de messze felülmúlta kortársait az egyházi hagyomány és a liturgia beható ismeretében is”.

(Földvári Katalin)

Terdik Szilveszter: Roskovics Ignác festőművész. Egy elfeledett életmű. Collectanea Athanasiana VI. Ars Sacra byzantino-carthagensis vol. 3., Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2022. 239 old. ISBN 978-615-6201-20

A Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport – 2018-tól a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Lendület Kutatócsoport – a görögkatolikus történelem egyháztörténeti és kánonjogi aspektusai mellett az eddig feltáratlan művészettörténeti adatok összegyűjtésére is fókuszál. A *Collectanea Athanasiana* című sorozat *Ars Sacra byzantino-carthagensis* elnevezésű alsorozatának harmadik kötete Roskovics Ignác festőművész életpályáját, munkásságát mutatja be. „Hosszú ideje szerettünk volna már egy tudományos, de a szélesebb közönséget is megszólító könyvet írni Roskovics Ignác művészetéről. A már több mint egy évtizede tartó adatgyűjtés eredményeit először 2015-re, a festőművész halálának centenáriumára dolgoztuk volna fel. [...] Akkor azonban úgy tűnt, hogy néhány dolognak érdemes volna alaposabban utánajárni még, ezért csupán egy rövid emlékező írás született. [...] 2018-ban a nyíregyházi Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport Végheő Tamás vezetésével a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Lendület Kutatócsoporttal alakult. Ez a támogatás újra szilárd anyagi háttérrel biztosított a már megkezdett kutatómunka folytatására és az eredményeknek egy reprezentatív kötet formájában való közzétételére. [...] Célunk, hogy Roskovics Ignác életműve, amelynek emléke az elmúlt száz évben alaposan megkopott, újra visszanyerje az őt megillető helyet a korszak művészetével foglalkozó szaktudósok és a művészet iránt fogékony közönség érdeklődési horizontján” – írja a bevezetőben Terdik Szilveszter, a kötet szerzője.

A Roskovics művészetére iránti érdeklődés főleg a magyar görögkatolikusok között maradt folytonos: emlékét napjainkban is elevenen ápolják családjának oldalági leszármazottai, leginkább testvére, Heléna utódai, akik közül sokan hazai görögkatolikus papcsaládok (pl. Mosolygó, Papp, Tóth, Vattamány) tagjai. A festőművész sokak által mérvadónak tartott életrajzát Pirigyi István egyháztörténész írta meg. A 21. század elején a Roskovics-életmű több oldala is a művészettörténet érdeklődésének középpontjába került, mely során nemcsak magyar, hanem szlovák és ukrán szerzők is foglalkoztak vele. Terdik Szilveszter kötete a közel négy évtized alatt keletkezett életművet három, tágran értelmezett, műfaji-tematikusan sajátosságok alapján meghatározott nagyobb egységre bontva, a műveket kronológiai sorrend-